

**ROLUL BISERICII ORTODOXE ÎN SOCIETATE.
TRADIȚIE ȘI ACTUALITATE
Romanian Orthodox Church Role in Society.
Tradition and Current Trends**

Valerica CELMARE*

Abstract

The following article addresses the issue of the role and the ways of the Romanian Orthodox Church involvement in our society social life. The first chapter deals with the national and the universal character of the Romanian Orthodox Church and its fold identification: as a universal faith as well as its impact upon the Romanian nation. The second chapter is a historical approach on the Romanian Orthodox Church and its impact upon our society.

Keywords: mission, role, Romanian Orthodox Church, the Orthodox community worldwide, universal, national character, community, society.

I. Biserica Ortodoxă Română. Caracterul național și universal

Noțiunea de Biserică se întâlnește pentru prima dată în Septuaginta, în cărțile istorice și în psalmi, deosebindu-se de termenul mai vechi de sinagogă (Răducă, Vasile, <http://www.creștinortodox.ro/diverse/parohia-spațiu-misionar-69560.html>). Dacă acesta din urmă desemna o adunare pasivă, „a celor mânați împreună”, conceptul religios de Biserică desemna o adunare activă, „a celor chemați”. Termenul de Biserică apare pentru prima dată în Noul Testament, în Evanghelia după Matei, 16, 18 și desemnează comunitatea de credincioși unită prin credința în Hristos (*Ibidem*).

Pentru a defini Biserica trebuie să ținem cont de cele două aspecte pe care aceasta le presupune: caracterul uman și cel divin. Prin membrii care o compun și prin manifestările acestora, Biserica

* Asist. univ. drd., Universitatea „Dunărea de Jos” Galați.

poate fi considerată o comunitate religios-morală, dar caracterul ei nu se reduce doar la componenta umană (Leb, Ioan - Vasile 2005: 117). Prin modul în care a fost înființată, prin doctrina și rolul ei, Biserica devine o comunitate sacramentală (Evdokimov, Paul, 1996: 140), ce asigură comuniunea omului cu divinitatea. Scopul primordial al Bisericii este unul soteriologic (Soloviev, Vladimir, 1994: 107), iar modelul trinitar de comuniune se perpetuează la fiecare nivel al existenței (Evdokimov, Paul, 1996: 169). Percepută în acest mod, Biserica se conturează ca un organism divino-uman universal (Soloviev, Vladimir, 1994: 107) și unitar (Evdokimov, Paul, 1996: 169). Având în vedere cele două atribute, Biserica a putut să se organizeze încă din primul veac în Biserici locale, fără ca integritatea lor și comuniunea cu celelalte comunități creștine să fie știrbită. Prin universalitatea Bisericii fiecare comunitate locală reproduce Biserica în integralitatea ei, iar prin împărtășirea aceluiasi adevăr dogmatic se realizează unitatea acestor comunități (*Ibidem*: 170-171). „Această participare integrală la adevăr constituie principiul vieții întregii Biserici locale; el este esența universalismului, pentru că toate Bisericile locale sunt identice peste tot și totdeauna”, precizează Paul Evdokimov.

Respectând împărțirea politică și administrativă a teritoriilor, Biserica Ortodoxă s-a organizat, în timp, în Biserici naționale, care, deși și-au dezvoltat un specific cultural divers, au păstrat comuniunea de credință cu Biserica Ortodoxă universală. Acesta este și cazul Bisericii Ortodoxe Române (B.O.R.) care își menționează poziția față de comunitatea ortodoxă în primele articole ale Statutului B.O.R. : „Biserica Ortodoxă Română, de origine apostolică, este și rămâne în comuniune și unitate dogmatică, liturgică și canonică cu Biserica Ortodoxă universală” (***, *Statutul Bisericii Ortodoxe Române*, articolul 2, alineat 1, http://www.patriarhia.ro/ro/documente/statutul_bor.html).

Definindu-se „comunitatea creștinilor ortodocși [...] constituiți canonic în parohii și mănăstiri din eparhiile Patriarhiei Române aflate în interiorul și în afara granițelor României” (*Ibidem*, articolul 1), Biserica Ortodoxă Română își precizează caracterul unitar în „organizarea și în lucrarea sa pastorală, misionară și administrativă” (articolul 2, alineatul 2).

În concluzie, Biserica Ortodoxă Română se constituie ca o comunitate eclezială ce împărtășește credința întregii Biserici Ortodoxe, dar care participă la specificul național românesc (articolul 6, alineatul 2). Din acest motiv, Biserica Ortodoxă Română are o dublă misiune: prima se identifică cu misiunea Bisericii Ortodoxe universale și se manifestă pe trei planuri: liturgic-sacramental, mistico-ascetic și social-comunitar (Pandele, Dorin Gabriel, 2009: 106). Al doilea aspect se referă la identitatea sa cu

formațiunea comunitară pe care o reprezintă și anume: națiunea română.

II. Rolul Bisericii Ortodoxe Române în societate

În calitate de instituție divino-umană ce asigură legătura omului cu divinitatea, Biserica are în primul rând o *misiune liturgic-sacramentală* (Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, 2002: 5), rolul său primordial fiind *asigurarea mântuirii credincioșilor* (Gheorghe, Manuela, 2004: 177). Ea oferă acestora criterii clare de gândire și modele de comportare care să le permită depășirea stării de păcătoșenie și realizarea de fapte bune (Meyendorff, John, 1996: 286). Pericopele evanghelice împreună cu rugăciunea, cânta, spovedania și asceza sunt mijloacele prin care Biserica Ortodoxă îl ajută pe om să atingă idealul creștin și anume, comuniunea cu Dumnezeu (Geană, Gheorghiu, 2005: 149).

Misiunea liturgic-sacramentală a Bisericii răspunde unor nevoi din ce în ce mai pregnante astăzi, când religia rămâne prezentă în societate prin funcția ei evidentă și anume mântuirea credincioșilor, iar funcțiile latente, cum ar fi integrarea socială a comunităților, legitimarea puterii sau a justiției, dispar, pe fondul modernității și al procesului de secularizare¹ (Carp, Radu, 2009a: 65). Pe de altă parte, o prezență din ce în ce mai consistentă a religiei în spațiul public și privat, ce se face simțită pe plan european (*Ibidem*: 67), indică o revenire a omului modern la formele de manifestare a sacrului:

Unul dintre aspectele culturale ce caracterizează societatea europeană este reîntoarcerea unor forme și expresii ale sacrului într-un context aparent secularizat și laicizat (*Ibidem*: 68).

Un proces de revigorare a religiozității a avut loc și în societatea românească postdecembristă (Voicu, Mălina, 2007: 162). Fenomenul este cauzat atât de nevoia de sacralitate a unei societăți lipsite abuziv de credința strămoșilor (*Ibidem*: 166) cât și de dificultățile generate de recesiunea economică. Roland Inglehart și Pippa Norris explică situația, arătând că valorile religioase se impun din ce în ce mai mult în societățile lipsite de *securitate existențială* (Carp, Radu, 2009a: 65). Un studiu efectuat de Mălina Voicu confirmă această constatare, demonstrând că gradul înalt de religiozitate al României contemporane este determinat de scăderea standardului de viață al românilor (Voicu, Mălina, 2007: 154). Părerea actualului patriarh al Bisericii Ortodoxe Române este însă,

¹ Conform opiniei lui Bryan R. Wilson.

că „religiozitatea poporului trebuie cultivată mereu” (Conovici, Iuliana, 2009: 186), chiar și în condițiile în care România se situează printre țările europene cu cel mai mare grad de religiozitate (Voicu, Mălina, 2007: 161).

În paralel cu *rolul religios-moral sau duhovnicesc* (Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, 2002: 6), Biserica *promovează*, prin practica ei curentă, *valorile creștine*, care sunt în același timp valori umane: iubirea de semenii, smerenia, speranța, credința (Geană, Gheorghiu, 2005: 143). Internalizarea acestor valori asigură o *funcție integrativă* (*Ibidem*) a Bisericii, prin faptul că astfel ea îl ajută pe om să-și înțeleagă rostul și locul său în univers, să-și accepte condiția de ființă perenă.

Problema valorilor este de mare actualitate, întrucât dezbaterile la nivel european pe tema identității aduc în discuție și acest subiect. Pluralitatea culturală și religioasă fac dificilă definirea unei identități europene, de aceea un prim pas ar fi stabilirea unui set de valori comune (Carp, Radu, 2009a: 85-86). Conform opiniei lui Hans Küng, acest „minim necesar de valori, de criterii și de atitudini fundamentale umane” nu poate proveni decât din religie (*Ibidem*: 66). Biserica Ortodoxă Română, a arătat un interes susținut în promovarea unui „duh creștin” în definirea identității europene, așa cum arată *Declarația cultelor religioase din România privind integrarea României în Uniunea Europeană* (Gheorghe, Manuela, 2004: 203). Propunerea Bisericii Ortodoxe are la bază modelul hristic și trinitar, din care decurg virtuțile dragostei, solidarității, libertății și a respectului față de orice persoană umană (Conovici, Iuliana, 2009: 171). Doctrina drepturilor omului trebuie înțeleasă nu numai prin prisma libertăților politice, ci în sensul teologic al termenului și anume liberul arbitru al persoanei umane de a alege binele sau răul, de a alege sau nu Împărăția lui Dumnezeu (*Ibidem*: 177). În ce privește relația creștinism – democrație, gânditorii creștini afirmă că tradiția creștină se bazează pe valori democratice cum ar fi demnitatea persoanei umane, iubirea și dreptatea, ba mai mult decât atât, democrația are valoare doar dacă se bazează pe modul creștin de a înțelege aceste valori (Carp, Radu, 2009b: 35).

Misiunea ascetico-mistică se referă la rolul Bisericii Ortodoxe de a-i conduce pe membrii săi spre cunoașterea divinității și spre un progres duhovnicesc continuu. Cunoașterea divinității este experiențială și constituie ținta supremă a vieții creștine, ea putând fi realizată prin mijloace de asceză specifică: postul, rugăciunea, participarea la viața liturgică (Teșu, Ioan-Cristinel, 1995: 103).

În ce privește *misiunea social-comunitară*, putem vorbi de o multitudine de aspecte ce conferă Bisericii Ortodoxe o serie de roluri primordiale:

Rolul evanghelizator (Pandele, Dorin Gabriel, 2009: 107) constă în transmiterea și înprospătarea mesajului evanghelic către umanitate. Prin evanghelizare nu se înțelege doar transmiterea perceptelor evanghelice către popoarele necreștine ci și către comunitatea pe care Biserica o conduce. Rolul evanghelizator al Bisericii Ortodoxe a fost multă vreme necunoscut datorită caracterului său particular (Evdokimov, Paul, 1996: 181). Departe de a avea un caracter imperialist sau de prozelitism, misiunea de evanghelizare a Bisericii Ortodoxe s-a realizat prin apelul la conștiința proprie și prin modelul personal (*Ibidem*: 181-182). Exemple de acest gen ale activității misionare ortodoxe s-au înregistrat în țări ca Japonia, China, Coreea, Cazan (*Ibidem*: 183 - 184) etc.

În România, procesul de evanghelizare s-a făcut pe cale apostolică (Păcurariu, Mircea, 1994: 23), în primele veacuri ale erei creștine, continuând în mod firesc prin reînprospătarea mesajului evanghelic la tinerele generații. Odată cu venirea comunismului, în Europa de Est se instaurează noua religie a ateismului științific ce va limita prin diverse mijloace misiunea evanghelizatoare a Bisericii Ortodoxe (Voicu, Mălina, 2007: 155). În România, căderea regimului totalitar (în anul 1990) aduce cu sine libertatea religioasă și implicit revigorarea misiunii evanghelizatoare a Bisericii, manifestarea unor dezbateri pe teme religioase precum și penetrarea învățământului religios la nivelul populației facilitând acest proces (*Ibidem*: 155). Totuși, noile aspecte ale societății moderne au pus Biserica Ortodoxă Română în fața unei situații inedite. Procesul de secularizare, manifestat prin scăderea influenței sociale a religiei până la indiferentismul religios, pe de o parte și pătrunderea altor culte religioase în spațiul românesc, pe de altă parte, a impus exigențe misionare noi. Bisericii Ortodoxe Române îi revine marea responsabilitate a *recreștinării societății secularizate* (Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, 2002: 5) prin implicarea activă pentru *renașterea morală și spirituală a societății românești* (*Ibidem*: 5). Preocupări pentru îndeplinirea acestui scop misionar s-au înregistrat după căderea comunismului prin reînființarea instituției preotului militar, construirea de capele în penitenciare și spitale, predarea religiei în școli și prin alte metode de inserare a valorilor morale ale instituției bisericești în spațiul public românesc (Gheorghe, Manuela, 2004: 172).

Rol mărturisitor (Pandele, Dorin Gabriel, 2009: 108) ce constă în transmiterea mesajului hristic prin trăirea unei vieți creștine autentice. Încă de la începutul creștinismului, de la constituirea Bisericii primare, istoria cunoaște numeroase situații în care credincioșii creștini au mărturisit prin însăși viața lor credința în Hristos. Biserica Ortodoxă Română are de asemenea numeroase

exemple de credincioși cu o viață morală înaltă sau care și-au jertfit viața pentru valorile ortodoxiei. Amintesc aici pe martirii secolului IV din Dobrogea, Sfinții Ierarhi Ilie Iorest și Sava Brancovici, Sfinții Visarion și Sofronie din Transilvania, Sfântul Calinic de la Cernica (Păcurariu, Mircea, 1991: 11) etc. Alături de ei pot fi menționați Sfântul Voievod Ștefan cel Mare, Sfântul Daniil Sihastrul, Cuvioasa Teodora de la Sihla sau Sfântul Leontie de la Rădăuți, care au trăit și activat în Moldova.

Rolul filantropic constituie una din cele mai importante caracteristici ale Bisericii Ortodoxe deoarece are la bază unul din perceptele fundamentale ale creștinismului și anume iubirea aproapelui. De-a lungul timpului, filantropia Bisericii a cunoscut forme diferite de manifestare cum ar fi *agapele creștine, colectele și sprijinul altor comunități creștine aflate în nevoie, ajutorarea văduvelor și orfanilor, donațiile, cutia milelor sau milostenia individuală*, toate acestea fiind menite să amelioreze inegalitățile sociale (Gheorghe, Manuela, 2004: 149-150). Un pas important în dezvoltarea filantropiei creștine ca mod specializat de ajutorare a constituit-o înființarea primelor bolnițe și spitale de mănăstire precum și a caselor de oaspeți de către Sfântul Vasile cel Mare (*Ibidem*: 150).

Situându-se pe linia de continuitate a modelului vasilian (*Ibidem*: 149), Biserica Ortodoxă Română *înființează primele așezăminte de asistență socială* (Păcurariu, Mircea, 1991: 13) de pe teritoriul țării noastre (bolnițele de pe lângă mănăstiri sau spitale, unde erau îngrijiți atât personalul monahal cât și oameni din popor). Prima bolniță este menționată încă din timpul lui Ștefan cel Mare, la mănăstirea Zografu (în Moldova), apoi, apar mențiuni privind prezența bolnițelor și pe lângă mănăstirile Argeș, Bistrița, Cozia, Hurezi și Antim (Gheorghe, Manuela, 2004: 151). Alte mențiuni despre existența unor instituții destinate îngrijirii bolnavilor la Dragomirna, Secu, Neamț și Târgu Neamț datează din secolul XVII (*Ibidem*). Cu timpul, numărul așezămintelor sociale și medicale a crescut, iar scopul acestora a început să se diversifice, creându-se, după 1831, premisele *primelor forme de asistență socială pe baze laice* din țara noastră. Instituțiile sociale cu specific religios au continuat să funcționeze alături de cele ale statului până în 1947, când au fost desființate de noul regim comunist (*Ibidem*: 152).

După 1989, Biserica Ortodoxă Română reia vechea tradiție caritativă, înființând *structuri specializate pe acordarea de servicii sociale categoriilor defavorizate*. Centre de îngrijire, cămine de orfani și bătrâni, cantine pentru săraci, policlinici fără plată, școli speciale pentru copiii cu abandon școlar, grădinițe, toate acestea constituie o serie largă de așezăminte ce reflectă diversitatea preocupărilor

Analele Universității Dunărea de Jos Galați, fasc. XX, Sociologie, nr. 5, 2010, pp. 134-145.

B.O.R. în domeniul serviciilor sociale.

Un pas important pe care Biserica Ortodoxă Română l-a făcut în direcția activităților filantropice este realizarea unui parteneriat social cu statul. Acest parteneriat a fost deja materializat prin încheierea a două acte normative: *Protocolul de cooperare în domeniul incluziunii sociale*, semnat în octombrie 2007 între Guvernul României și Patriarhie și *Protocolul de cooperare privind Parteneriatul „Asistența medicală și spirituală”*, încheiat în iulie 2008 între Patriarhie și Ministerul Sănătății Publice (Carp, Radu, 2009b: 124-125).

O problemă actuală, la care Biserica trebuie să găsească soluții, o constituie pericolele ce amenință umanitatea (Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, 2002: 7) și anume: imoralitatea, dezechilibrele economice, conflictele armate, problemele de bioetică, flagelul drogurilor, problema ecologică sau armele biologice. Una din metodele cele mai eficiente de stopare a acestor amenințări este *reiterarea solidarității sociale* (Geană, Gheorghiță, 2005: 146) prin asocierea cu diverse organisme ale societății civile și lupta comună pentru binele social. La nivelul Bisericii Ortodoxe Române există deja astfel de exemple, cum ar fi sprijinul acordat de B.O.R. diverselor O.N.G.-uri în campaniile de combatere a prostituției, toxicomaniei sau abandonului familial. Încheierea colaborărilor cu diversele instituții laice, ca și recunoașterea de către statul român a rolului de parteneriat social pe care îl au Biserica Ortodoxă Română și celelalte culte din România² (Preda, Radu, 2008: 115), denotă încrederea în cooperarea cu dimensiunea religioasă a societății pentru atingerea binelui comun (*Ibidem*: 116). În ce privește implicarea Bisericii Ortodoxe Române, este necesar ca ea să-și asume rolul de voce spirituală, menită să corecteze tarele societății românești actuale (*Ibidem*: 139).

Rolul cultural (Păcurariu, Mircea, 1991: 11) s-a manifestat de-a lungul istoriei naționale sub diferite forme: *aparitia primelor cărți* (*Ibidem*: 11), mai întâi manuscrise, apoi tipărite, ce conțineau texte de slujbă sau învățătură bisericească. Odată cu primele traduceri a acestor cărți în limba română, *s-au pus bazele limbii literare românești*. De asemenea, *primele lucrări cu caracter laic* (*Ibidem*: 12) au apărut tot prin contribuția slujitorilor bisericești.

Biserica Ortodoxă Română a contribuit și la *dezvoltarea învățământului românesc* (*Ibidem*: 12) prin *înființarea primelor școli elementare, medii sau superioare*, precum și prin *scrierea primelor manuale școlare*. *Dezvoltarea presei românești* din Transilvania a

² Recunoaștere conferită de Legea nr. 489/2006 privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor.

fost realizată, de asemenea, cu sprijinul Bisericii Ortodoxe Române (*Ibidem*: 13). O contribuție importantă s-a manifestat și în dezvoltarea artei românești (*Ibidem*: 13) prin înființarea unor asociații culturale și artistice și prin atenția acordată picturii, arhitecturii, sculpturii, broderiei și altor meșteșuguri, în împodobirea lăcașurilor de cult. Biserica Ortodoxă Română a avut un *rol civilizator* (Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, 2002: 6), fiind un *factor de progres și în dezvoltarea economică a poporului* prin îndrumarea și înființarea unor asociații meșteșugărești, școli de meserii sau prin publicarea unor lucrări de interes pentru agricultori și meseriași (Mircea Păcurariu, 1991: 13).

Societatea actuală aduce Bisericii o criză culturală extrem de profundă, ce se manifestă prin supraevaluarea laturii materiale a existenței și manifestarea unui exces de civilizație (Geană, Gheorghiuță, 2005: 132-135). Dezvoltarea economică, a devenit în societatea actuală, „obsesia declarată a celor care conduc destinele popoarelor” (*Ibidem*: 132), aspectele culturale fiind eclipsate. Pe lângă valori culturale laice sunt date uitării și elemente de tradiție creștină, de aceea misiunea Bisericii se îndreaptă astăzi spre *prezervarea valorilor ortodoxiei și a culturii locale* (Pandele, Dorin Gabriel, 2009: 110).

Rol în promovarea și păstrarea valorilor naționale. Deși mesajul evanghelic este universal, se cunoaște că de-a lungul istoriei el a fost primit și perceput în mod diferit de culturile locale (*Ibidem*: 108). În țara noastră, primirea mesajului evanghelic de către populația locală s-a realizat odată cu formarea romanității sale (Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, 1991: 5), conturându-se o unitate organică vie între creștinismul ortodox și națiunea română (Ică jr., Ioan, I., 2002: 528). Aflat de multe ori sub ocupația marilor imperii, poporul român și-a păstrat identitatea prin refugiarea în propria credință iar Biserica Ortodoxă Română, la rândul ei, s-a identificat cu națiunea română, *cultivând sentimentele patriotice* (*Ibidem*: 528). Stau mărturie în acest sens numeroasele situații în care clerici, monahi, întâi-stătători ai Bisericii Ortodoxe Române s-au alăturat mișcărilor naționale și sociale ale poporului, sau situațiile în care aceștia au reprezentat interesele Țărilor Române în misiuni diplomatice (Păcurariu, Mircea, 1991: 13). Mai mult, prin oficierea slujbelor religioase și apariția primelor cărți de cult în limba română, Biserica Ortodoxă Română a contribuit la *dezvoltarea conștiinței unității naționale a românilor* (*Ibidem*: 12). Din acest motiv, în ciuda situației create în timpul regimului comunist, conștiința unității dintre identitatea etnică și de credință s-a menținut, astfel încât, după căderea dictaturii ceaușiste, revitalizarea religioasă a fost un fenomen firesc (Voicu, Mălina, 2007: 162). Relevant pentru acest lucru este un

studiu realizat în perioada 1999 – 2001, ce arată că România este cea mai religioasă țară dintre cele ortodoxe eliberate de sub regimul comunist (*Ibidem*: 161). Concluziile studiului realizat de Claudiu Tufiş în anul 2005, în care românii au acordat cel mai mare procent de încredere Bisericii Ortodoxe şi Armatei (Tufiş, Claudiu, 2007: 135), responsabilizează Biserica Ortodoxă Română să *păstreze legătura vie dintre identitatea naţională şi cea religioasă, să cultive valorile naţionale ale poporului român* (Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, 2002: 6) şi să *conserve creştinismul popular* ce s-a manifestat de-a lungul veacurilor pe teritoriul patriei noastre.

Rol în sprijinirea altor Biserici Creştine, mai ales a celor căzute sub dominaţie otomană. Acest sprijin era concretizat fie prin ajutoare materiale (donaţii în bani, manuscrise, veşminte, vase liturgice, icoane), fie prin tipărire de cărţi în limbile materne ale comunităţilor respective: greacă, slavă, arabă, bulgară (Păcurariu, Mircea, 1991: 14). Legăturile cu aceste Biserici răsăritene erau foarte intense şi se datorau contactului permanent al Bisericii noastre cu Patriarhia Ortodoxă (Dascălu, Nicolae, 1995: 29). În societatea contemporană problema relaţiilor dintre Biserici capătă valenţe noi, cum ar fi apariţia a numeroase conflicte interconfesionale pe fondul intoleranţei religioase şi a blocării unui dialog eficient sau creşterea diversităţii religioase ce a devenit o realitate în Europa contemporană datorită valurilor de emigrări, ori creşterii interesului pentru cultele orientale (Stoian, Cornelia, Marie-Jeanne, 2007: 31). De aceea, Biserica Ortodoxă încurajează *menţinerea unor relaţii bune cu celelalte confesiuni creştine şi dezvoltarea unor structuri ecumenice noi* (Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, 2002: 6) ce au drept rol facilitarea cunoaşterii reciproce, a cooperării pentru binele social, promovarea valorilor culturale diverse etc. Dealtfel, Sinoadele Ecumenice ale Bisericii au arătat din cele mai vechi timpuri deschiderea spre comunicare şi dialog. Extrem de importantă este dezvoltarea conceptului de *ecumenism local*, ce presupune deschiderea fiecărei Biserici spre dialog cu celelalte grupări religioase care activează în respectivul teritoriu. B.O.R. a întreţinut bune relaţii cu celelalte culte din România, relaţii ce s-au intensificat după 1989, mai ales cu Biserica Romano-Catolică, care au culminat cu vizita papei Ioan Paul II la Bucureşti, în mai 1999.

Rolul pastoral (Pandele, Dorin Gabriel, 2009: 110) se referă la misiunea personalului de cult de a răspunde nevoilor religioase sau sociale ale membrilor comunităţii. Prin actul sacerdotal şi angajarea comunităţii religioase în această lucrare, preotul cultivă şi activează componenta sacrului (Răducă, Vasile, 2010). De aceea, rolul lui în comunitate este foarte important şi impune păstrarea unei ținute morale ireproşabile, o bună pregătire teologică, respect

față de enoriași, o bună capacitate de dialog și mediere a conflictelor, un stil de viață bazat pe respectarea valorilor creștine, răbdare în relațiile cu credincioșii. Neîndeplinirea acestor condiții atrage după sine îndepărtarea credincioșilor și formarea unei imagini negative despre Biserică.

Bibliografie

- Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, 2007, *DOOM. Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române*, ediția a II-a revăzută și adăugită, București, Editura Univers Enciclopedic.
- Carp, Radu, 2009a, *Dumnezeu la Bruxelles. Religia în spațiul public european*, Cluj-Napoca, EIKON.
- Carp, Radu, 2009b, *Religia în tranziție. Ipoteze ale României creștine*, Cluj-Napoca, EIKON.
- Chelcea, Septimiu, 2003, *Metodologia elaborării unei lucrări științifice*, București, Comunicare.ro.
- Chelcea, Septimiu, 2007, *Metodologia cercetării sociologice. Metode cantitative și calitative*, București, Editura Economică.
- Chiciudean, Ioan; Halic Bogdan-Alexandru, 2007, *Analiza imaginii organizațiilor*, București, Școala Națională de Studii Politice și Administrative, Facultatea de Comunicare și Relații Publice.
- Conovici, Iuliana, 2009, *Ortodoxia în România postcomunistă. Reconstrucția unei identități publice*, Volumul I, Cluj-Napoca, EIKON.
- Dascălu, Nicolae, 1995, „Ortodoxia Ecumenică în Moldova” în Mitropolia Moldovei și Bucovinei, *Teologie și viață. Revistă de gândire și spiritualitate*, anul V (LXXI), nr. 10 – 12, Octombrie- Decembrie 1995, Iași, Trinitas.
- Evdokimov, Paul, 1996, *Ortodoxia*, traducere din limba franceză de dr. Irineu Ioan Popa, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române.
- Geană, Gheorghită, 2005, „Religia ca terapeutică socială” în Flonta, Mircea; Keul, Hans-Klaus; Rüsen, Jörn (coordonatori), *Religia și societatea civilă*, Pitești, Editura Paralela 45.
- Gheorghe, Manuela, 2004, *Religie și schimbare socială în România*, Iași, Editura Fundației AXIS.
- Ioan I. Ică jr., 2002, „Dilema socială a Bisericii Ortodoxe Române: radiografia unei probleme” în Ică jr., I., Ioan; Marani, Germano, *Gândirea socială a Bisericii*, Sibiu, Deisis.
- Leb, Ioan - Vasile, 2005, „Biserica ortodoxă și societatea civilă” în Flonta, Mircea; Keul, Hans-Klaus; Rüsen, Jörn
- Analele Universității Dunărea de Jos Galați*, fasc. XX, Sociologie, nr. 5, 2010, pp. 134-145.

- (coordonatori), *Religia și societatea civilă*, Pitești, Editura Paralela 45.
- Meyendorff, John, 1996, *Teologia bizantină. Tendințe istorice și teme doctrinare*, traducere din limba engleză de pr. conf. dr. Alexandru I. Stan, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române.
- Miftode, Vasile, 2003, *Tratat de metodologie sociologică*, Iași, Editura Lumen.
- Pandele, Dorin, Gabriel, 2009, „Misiunea socială a Bisericii astăzi, în Arhiepiscopia Dunării de Jos” în *Teologie și viață la Dunărea de jos*, fascicula VIII, Galați, Editura Arhiepiscopiei Dunărea de Jos.
- Păcurariu, Mircea, 1991, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. 1, ediția a doua, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune.
- Păcurariu, Mircea, 1994, *Sfinți daco-români și români*, Trinitas, Iași, Editura Mitropoliei Moldovei și Bucovinei.
- Preda, Radu, 2008, *Semnele vremii. Lecturi social-teologice*, Cluj-Napoca, EIKON.
- Rad, Ilie, 2008, *Cum se scrie un text științific*, Iași, Polirom.
- Soare, Ovidiu, 2008, *Biserica și comunitățile umane*, Galați, Editura Episcopiei Dunării de Jos.
- Soloviov, Vladimir, 1994, *Fundamentele spirituale ale vieții. Scrisori duminicale și pascale*, studiu introductiv și traducere de diac. Ioan I. Ică jr., Alba Iulia, Editura Deisis.
- Stoian, Cornelia, Jeanne-Marie, 2007, *Influența religiei asupra sistemelor sociale*,
- Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, 1991, „Cuvânt înainte” în Păcurariu, Mircea, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. 1, ediția a doua, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune.
- Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, 2002, „Răspunderea socială a Bisericii în Europa – operă misionară și ecumenică comună” în Ică jr., I., Ioan; Marani, Germano, *Gândirea socială a Bisericii*, Sibiu, Deisis.
- Teșu, Ioan-Cristinel, 1995, „Cunoașterea lui Dumnezeu în învățătura și trăirea filocalică” în Mitropolia Moldovei și Bucovinei, *Teologie și viață. Revistă de gândire și spiritualitate*, anul V (LXXI), nr. 10 – 12, Octombrie-Decembrie 1995, Iași, Trinitas.
- Tufiș, Claudiu, 2008, „Încrederea instituțională – victimă a tranziției postcomuniste”, în Voicu, Bogdan; Voicu, Mălina (coordonatori), *Valori ale românilor: 1993 – 2006. O perspectivă sociologică*, Iași, Institutul European.
- Turliuc, Maria, Nicoleta, 2004, *Imaginar, Identitate și reprezentări*
- Analele Universității Dunărea de Jos Galați, fasc. XX, Sociologie, nr. 5, 2010, pp. 134-145.

sociale. Imaginea elementului alogen în mentalul colectiv românesc. Referenți științifici: prof. univ. dr. Teodor Dima și prof. univ. dr. Ion Dafinoiu, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”.

Voicu, Mălina, 2007, „Religiozitate și revitalizare religioasă în perioada de tranziție”, în Voicu, Bogdan; Voicu, Mălina (coordonatori), *Valori ale românilor: 1993 – 2006. O perspectivă sociologică*, Iași, Institutul European.

SITE-OGRAFIE

Micu, Iulian, „Cine sunt liderii presei online din municipiul Iași”, <http://iulianmicu.blogspot.com> (21 aprilie 2010).

Răducă, Vasile „Parohia – spațiu misionar”, <http://www.creștinortodox.ro> (26 aprilie 2010).

***, *Statutul Bisericii Ortodoxe Române*, <http://www.patriarhia.ro> (26 aprilie 2010).